

การเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่

ตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครสวรรค์*

Strengthening the Network to Reduce Risk Factors for Alcohol and Cigarettes According to Buddhism in Nakhon Sawan Province

¹พระราชรัตนเวที, อัครเดช พรหมกัลป์ และรัตติยา เหนืออำนาจ

¹Phrarachrattanavedhi, Akkaradecha Brahmamakappa and Rattiya Nua-amnat

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: rattitik.prom@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ และ 2) พัฒนากิจกรรมการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครสวรรค์ ศึกษาด้วยการใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของพื้นที่เป้าหมาย ขั้นตอนที่ 2 การขับเคลื่อนกิจกรรมฯ และขั้นตอนที่ 3 สังเกต ติดตาม และประเมินผลการขับเคลื่อนกิจกรรมฯ ในพื้นที่ชุมชนหนองกระดุกเนื้อ-ดอนยาว ตำบลหนองนมวัว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ และโรงเรียนบึงบอระเพ็ดวิทยา ตำบลพระนอน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย การขับเคลื่อนกิจกรรม จำนวนทั้งสิ้น 4 กิจกรรม มีภาคีเครือข่ายที่เกิดขึ้นจำนวน 63 ภาคีเครือข่าย ผลที่ได้รับ คือ มีการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) และมีการเสริมและสร้างเครือข่ายระดับจังหวัดและระดับพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม 2) กิจกรรมการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย การขับเคลื่อนกิจกรรม จำนวนทั้งสิ้น 13 กิจกรรม ใน 3 กลุ่ม ดังนี้ 2.1) การพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนต้นแบบ (บ้านหนองกระดุกเนื้อ-ดอนยาว) ผลที่ได้รับ คือ การเข้าร่วมโครงการ จำนวน 360 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 100 มีการขยายผลโครงการไปยังชุมชนใกล้เคียง 40 หลังคาเรือน และพัฒนาเป็นชุมชนคุณธรรมปลอดเหล้า บุหรี่ และลด ละ เลิกเหล้า บุหรี่ 2.2) การดำเนินกิจกรรมโรงเรียนรักษาศีล 5 ที่โรงเรียนบึงบอระเพ็ดวิทยา ผลที่ได้รับ คือ การเข้าร่วมโครงการ คิดเป็นร้อยละ 100 มีแกนนำเยาวชนเพื่อรณรงค์การลดปัจจัยเสี่ยง (เหล้า บุหรี่) จำนวน 59 คน มีการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจากภาคีเครือข่ายในปีงบประมาณ 2565 และ 2.3) การป้องกันนักสูบบุหรี่ใหม่ในกลุ่มสามเณร โรงเรียนรัตนปัญญาวิทยาลัย วัดหนองกระดุกเนื้อ ผลที่ได้รับ คือ การเข้าร่วม

*Received September 21, 2021; Revised December 22, 2021; Accepted December 29, 2021

โครงการ คิดเป็นร้อยละ 100 สามเณรมีองค์ความรู้ มีเทคนิคการปฏิเสธ และมีการสร้างความกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน

คำสำคัญ: การเสริมสร้างเครือข่าย; ปักจี้เสี่ยง; เหล้า บุหรี่; ตามแนวพระพุทธศาสนา

Abstract

The objectives of this research were 1) to strengthen the network to reduce the risk factors for alcohol and cigarettes; and 2) to develop the activities to reduce the risk factors for alcohol and cigarettes according to Buddhism in Nakhon Sawan Province. The study was participative action research consisting of: step 1 was to study and analyze the needs of the target area; step 2 was to drive activities and the third step was to observe, monitor and evaluate the activities driving In the area of Nong Kraduk Nuea - Don Yao community, Nong Nom Wua Sub-district, Lat Yao District, Nakhon Sawan Province and Buengboraphet Wittaya School, Phra Non Sub-district, Mueang District, Nakhon Sawan Province. Descriptive content analysis was used.

The results showed that 1) Strengthening the network to reduce the risk factors for alcohol and cigarettes according to Buddhism in Nakhon Sawan Province consisted of driving activities, a total of 4 activities with a total of 63 network partners. As a result, a Memorandum of Understanding (MOU) was signed and there was a concrete strengthening and building of networks at the provincial and local level. 2) Activities to reduce risk factors for alcohol and cigarettes according to Buddhism in Nakhon Sawan Province consisted of driving activities, a total of 13 activities, in 3 groups as follows: 2.1) In the aspect of developing model villages/communities (Ban Nong Kraduk Nuea - Don Yao), the result was the participation in the project of 360 households, representing 100%. The project results were expanded to nearby communities of 40 households and developed into a virtuous community being free from alcohol, cigarettes, and reducing and quitting alcohol and cigarettes; 2.2) in implementing the activities of the 5 precepts school at Bueng Boraphet Wittaya School, it found that in participating the project, there were 59 youth leaders, accounted for 100 percent, to campaign for risk factor reduction (alcohol, cigarettes) with additional budget support from network partners in fiscal year 2022; and 2.3) for prevention of new smokers in the novice group of Rattanapanyawitchalai School, Wat Nong Kraduk Nuea, it found that all the novices who participated the project had knowledge, a technique of rejection and creating good friendships with each other.

Keywords: Strengthening the Network; Risk Factors; Alcohol and Cigarettes; Buddhism

บทนำ

สภาพสังคมปัจจุบันปัจจัยเสี่ยงที่จะนำไปสู่การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่มีอยู่หลายลักษณะ เมื่อทบทวนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีปัจจัยเสี่ยงที่มีอิทธิพลให้บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกับสุราและบุหรี่ เช่น ความต้องการเข้าสังคม การพบปะสังสรรค์ การเลียนแบบสมาชิกในครอบครัว เช่น พ่อ แม่ การถูกชักจูงหรือชักชวนจากเพื่อนหรือความต้องการอยากทดลอง วัฒนธรรมท้องถิ่น-วิถีชาวบ้าน อาจจะเพราะความเข้าใจว่าเป็นสิ่งเสริมพลังเมื่อทำงานหนัก และการคลายเครียดจากปัญหาชีวิต นอกจากนี้ยังมีปัจจัยแวดล้อมที่ผ่านสื่อในรูปแบบโฆษณาชวนเชื่อ โดยพื้นฐานคือความต้องการความสุขที่ตนเองตนเองต้องการ เช่น การเฉลิมฉลอง การไปสู่อสถานที่บันเทิง การเที่ยวพักผ่อน การเล่นเกม ที่มักผนวกเอาเรื่อง การดื่มสุราและสูบบุหรี่เข้าไปด้วย ทิศนะของการดื่มสุราและเมรัยในคัมภีร์พระพุทธศาสนานั้นมองว่าเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ดื่มหรือผู้เสพ/สูบบุหรี่อยู่ในความประมาท และได้ชี้ให้เห็นโทษอย่างชัดเจน คือทำให้เสียทรัพย์ ก่อการทะเลาะวิวาท ทำให้สุขภาพเสื่อมโทรมเป็นเหตุปัจจัยของโรคนานาชนิด เสียชื่อเสียง ไม่รู้จักอาย ขาดปัญญา รู้ผิดชอบชั่วดี และเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ทำความชั่วที่รุนแรงยิ่งขึ้น สามารถเปลี่ยนนิสัยอ่อนแอให้แข็งแกร่ง ไม่รู้จักกละอายในพฤติกรรมของตน เป็นฐานแห่งการทำลายศีลธรรมดั้งเดิมอื่น ๆ ในพระสูตรและในหลักฐานอื่น ๆ ได้ชี้ชัดว่าการดื่มสุราและเมรัยนั้นมีโทษประจักษ์ เช่น สามารถจะเป็นอาชญากรเช่นฆ่าคนอื่นได้หรือปล้นชิงผู้อื่นได้ สามารถจะลักทรัพย์ ประพฤติล่วงละเมิดทางเพศ พวดเท็จก็ได้ จึงถือว่าตกอยู่ในความประมาทโดยสมบูรณ์

จังหวัดนครสวรรค์ประกอบด้วย 15 อำเภอ มีประชากรอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปที่ดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างสม่ำเสมอ จำนวน 839,273 คน คิดเป็นร้อยละ 6.60 ขณะเดียวกันยังมียุ่วยโรคติดสุราในพื้นที่เข้าถึงบริการตามมาตรฐานเพิ่มขึ้น โดยในเขตสุขภาพที่ 3 ปีงบประมาณ 2563 ผู้ติดสุราร้อยละ 8.1 และมีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 0.69 ส่วนในเรื่องของความชุกของผู้สูบบุหรี่ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปประจำปีงบประมาณ 2563 จากจำนวนประชากรที่มีอายุระหว่าง 15-70 ปี จำนวน 520,627 คน มีคนสูบบุหรี่ จำนวน 27,888 คน คิดเป็นร้อยละ 5.36 โดยมีอัตราส่วนสูงที่สุด 3 อันดับแรกอยู่ที่อำเภอลาดยาว ร้อยละ 9.75 รองลงมา ได้แก่ อำเภอท่าตะโก ร้อยละ 9.05 อำเภอตากฟ้า ร้อยละ 8.72 ขณะที่อำเภอที่มีอัตราส่วนต่ำสุดของผู้สูบบุหรี่ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปนั้นได้แก่ อำเภอตากลี ร้อยละ 2.34 อำเภอเมืองนครสวรรค์ ร้อยละ 2.69 และอำเภอแม่เปิน ร้อยละ 3.67 ตามลำดับ (Ministry of Public Health, 2021)

ในส่วนของรูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะในการลดปัจจัยเสี่ยงที่สะท้อนถึงเหตุปัจจัยให้ดื่มสุราและสูบบุหรี่นั้น จะต้องเริ่มต้นด้วยความคิดเห็นที่ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) ความมุ่งมั่นพยายามที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดี (อัมมฉันทะ) และมีวิธีคิดไตร่ตรองใคร่ครวญอย่างถ่องแท้และต่อเนื่อง (โยนิโสมนสิการ) ชุดคุณธรรมดังกล่าวเป็นเสมือนไฟส่องทางให้บุคคลเห็นแสงสว่างทางชีวิตโดยผ่านปฏิบัติการแห่งกัลยาณมิตร คือปฏิบัติต่อสถานการณ์ที่จะทำให้เกิดการลดปัจจัยเสี่ยงอย่างไม่ตรีและมีปัญญา ดังนั้น คำตอบจากงานวิจัยนี้จึงเริ่มจากจุดตั้งต้น คือ 1) คุณธรรมเสริมหนุนด้านใน 2) บุคคล/

องค์กร/ชุมชนแบบกัลยาณมิตร 3) กระบวนการดำเนินการที่ผนวกประสานแบบพุทธบูรณาการวิธี หรืออาจสรุปได้ว่าเป็นรูปแบบและกระบวนการที่ใช้ 2 วิธีการหลัก ได้แก่ 1) วิธีการแห่งกัลยาณมิตร วิธีการนี้จะขึ้นอยู่กับ การให้คำแนะนำ การทำเป็นแบบอย่างจากบุคคลที่ควรให้ความเคารพนับถือ ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน รวมถึงคนใกล้ชิด 2) วิธีการแห่งปัญญา วิธีการนี้จะขึ้นอยู่กับความสำนึกรู้ด้านในอย่างแท้จริงและอิงอาศัยคุณธรรมสำคัญ ได้แก่ สัมมาทิฐิ ความคิดเห็นถูกต้อง อัมมฉันทะ ความพอใจไม่ทอดทิ้งในการเลือกทำในสิ่งที่ดี และมีโยนิโสมนสิการหรือความคิดหยั่งลึกถึงโทษและคุณ และมองเห็นทางออกของปัญหาหรืออาจมีเหตุผลเชิงบวกร่วมด้วย เช่น สำนึกรักครอบครัว สำนึกสะท้อนใจจากคนใกล้ชิด เพราะเห็นโทษการดื่ม/สูบบุหรี่ (Kantatian, 2019)

คณะผู้วิจัยจึงสนใจกิจกรรมและการสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยง เหตุปัจจัยการดื่มสุราและสูบบุหรี่ตามแนวพระพุทธศาสนา การขับเคลื่อนโครงการเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนาที่สำนักงานสนับสนุนการควบคุมปัจจัยเสี่ยงหลัก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดำเนินการขึ้นเพื่ออาศัยกลไกของหลัก “บวร” หรือ บ้าน วัด โรงเรียน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมกันในการแลกเปลี่ยนและยกระดับกลไกนโยบายการป้องกันผู้สูบบุหรี่/ผู้เสพหน้าใหม่ โดยมีการบูรณาการองค์ความรู้และหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา มาเยียวยาหรือให้สติกับกลุ่มของเด็กและเยาวชน รวมถึงพ่อแม่ผู้ปกครองและประชาชนในหมู่บ้านชุมชนรอบวัดรอบโรงเรียน ให้ลด ละ เลิกเหล้าและบุหรี่ และมาร่วมเป็นภาคีเครือข่ายและภาคประชาสังคมให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ซึ่งจังหวัดนครสวรรค์ก็เป็นอีกหนึ่งพื้นที่เป้าหมายที่จะมีการขับเคลื่อนโครงการข้างต้นนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการศึกษาวิเคราะห์บริบทเชิงพื้นที่เกี่ยวกับ วิธีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีและข้อมูลกายภาพ ข้อมูลประชากร ข้อมูลเศรษฐกิจ ข้อมูลทุนชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครสวรรค์ โดยประสานงานกับผู้แทนสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการขับเคลื่อนกิจกรรมการลดปัจจัยเสี่ยงของเครือข่ายดั้งเดิม ก่อนที่จะมีการประชุมร่วมกับภาคีเครือข่ายในการพัฒนาศักยภาพแกนนำทีมระดับอำเภอของ

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์และเครือข่ายองค์กรงดเหล้าภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 34 รูป/คน และการประชุมแกนนำในระดับจังหวัด (Core Group) จำนวน 10 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อพัฒนา กิจกรรมการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรืตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครสวรรค์ มีขั้นตอน ดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของพื้นที่เป้าหมาย และร่วมกันออกแบบ พัฒนากิจกรรม การลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรืตามแนวพระพุทธศาสนาที่มีความเหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่ เป็นขั้น ของการสร้างความรู้ความตระหนักรู้ของชุมชน เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง โดยดำเนินการ ในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามผล ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนควบคู่กับทีมวิจัยและที่ ประึกษา โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1) การรวบรวมข้อมูลพื้นที่เป้าหมาย คือ บ้านหนองกระดุกเนื้อ-ดอนยาว (บ้าน วัด และโรงเรียนระดับ ประถมศึกษาขนาดเล็ก) และโรงเรียนบึงบอระเพ็ดวิทยา (โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็ก) ประกอบด้วย ข้อมูลกายภาพ ข้อมูลประชากร ข้อมูลเศรษฐกิจ ข้อมูลทุนชุมชน

2) การประสานงานพื้นที่เป้าหมายเพื่อชี้แจงรายละเอียดของโครงการวิจัย ประสานความร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างความไว้วางใจ และการยอมรับ รวมทั้งแนะนำ แนวคิด หลักการความสำคัญ และ ขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3) การประชุมหมู่บ้านเพื่อวิเคราะห์ความต้องการของพื้นที่เป้าหมาย คือ บ้านหนองกระดุกเนื้อ- ดอนยาว (บ้าน วัด และโรงเรียนระดับประถมศึกษาขนาดเล็ก) และร่วมกันออกแบบ พัฒนากิจกรรมการลด ปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรืตามแนวพระพุทธศาสนา กับเจ้าอาวาสวัดหนองกระดุกเนื้อ ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านดอนกระดุกเนื้อ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน ผู้แทนสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอลาดยาว ประชาญ์ชาวบ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนมวัว และประชาชนบ้านหนองกระดุกเนื้อ-ดอนยาว หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 9

4) การสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์ความต้องการของพื้นที่เป้าหมาย คือ โรงเรียนบึงบอระเพ็ดวิทยา (โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็ก) และร่วมกันออกแบบ พัฒนากิจกรรมการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและ บุหรืตามแนวพระพุทธศาสนา กับผู้อำนวยการโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้แทนนักเรียน ผู้แทน ผู้ปกครอง ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลพระนอน ผู้แทนสถานีตำรวจภูธรหนองปลิง และผู้แทนโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลพระนอน

ขั้นตอนที่ 2 การขับเคลื่อนกิจกรรมฯ ที่ได้ร่วมกันออกแบบ เป็นการดำเนินการตามแนวทางที่ได้ กำหนดไว้อย่างละเอียด รอบคอบ และสร้างการมีส่วนร่วมผ่านเครือข่าย บวร ในพื้นที่เป้าหมาย ประกอบด้วย การขับเคลื่อนกิจกรรมใน 2 ประเด็น คือ

1) กิจกรรมการสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรื ตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัด นครสวรรค์

2) กิจกรรมการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครสวรรค์ ในลักษณะของการบูรณาการร่วมกันของพื้นที่เป้าหมายและภาคีเครือข่าย ประกอบด้วยกิจกรรม 3 กลุ่ม คือ การพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนต้นแบบ (บ้านหนองกระดุกเนื้อ-ดอนยาว), การดำเนินกิจกรรมโรงเรียนรักษาศีล 5 (โรงเรียนบึงบอระเพ็ดวิทยา) และการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มสามเณร (โรงเรียนรัตนปัญญาวิทยาลัย วัดหนองกระดุกเนื้อ)

ขั้นตอนที่ 3 สังเกต ติดตาม และประเมินผลการขับเคลื่อนกิจกรรมฯ เป็นขั้นตอนที่ทีมวิจัยติดตาม ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมตามมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาเหล้าและบุหรี่ในชุมชน เรียนรู้ร่วมกับ ชุมชน โดยประเมินผลระหว่างดำเนินการ และประเมินผลหลังการดำเนินการด้วยเทคนิค AAR ระหว่างทีมวิจัย และผู้นำชุมชน เพื่อถอดบทเรียน วิเคราะห์และนำมาใช้ในการปรับแผนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสถานการณ์ ปัจจุบันและพร้อมที่จะรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 การเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ตามแนวพระพุทธศาสนา ในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมที่ขับเคลื่อนการเสริมสร้างเครือข่าย จำนวนทั้งสิ้น 4 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) กิจกรรมการประสานเครือข่ายกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์ ในฐานะ ผู้รับผิดชอบในการขับเคลื่อนในเชิงพื้นที่ และตัวแทนเครือข่ายองค์กรงดเหล้าภาคเหนือ 2) การร่วมประชุม พัฒนาศักยภาพแกนนำที่ระดับอำเภอ ในกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อน โครงการ “ประชาคมงดเหล้าภาคเหนือตอนล่าง สานพลังภาคีลดปัญหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และปัจจัยเสี่ยง” 3) การประชุมแกนนำในระดับจังหวัดเพื่อหารือสรุปในการเสริมสร้างเครือข่าย การร่างบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ระดับจังหวัดเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับพื้นที่/ชุมชน และการกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนา และกำหนดเลือกพื้นที่เป้าหมาย และ 4) การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ในการเสริมสร้าง เครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด จำนวน 237 รูป/คน ภาคีเครือข่ายที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย 13 หน่วยงานหลัก 15 เจ้าคณะอำเภอ 15 นายอำเภอ 3 ชุมชน 1 โรงเรียน 1 ชมรม 15 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รวมทั้งสิ้น 63 ภาคีเครือข่าย ผลจากการลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบาย เนื่องจากผู้นำส่วนราชการทั้งหมดเมื่อได้รับทราบถึงนโยบาย และแนวทางในการปฏิบัติจากรองผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วทำให้การส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมที่คณะผู้วิจัย ได้ลงพื้นที่ในการขับเคลื่อนกิจกรรมฯ และในระดับชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมในการ ขับเคลื่อนกิจกรรมฯ ทำให้กิจกรรมการพัฒนาโครงการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ตามแนว พระพุทธศาสนาในจังหวัดนครสวรรค์ สามารถดำเนินการได้ทันทีใน 2 พื้นที่เป้าหมาย หลังผ่านการขยายผล ของตัวแทนที่มาร่วมลงนามบันทึกข้อตกลง

วัตถุประสงค์ที่ 2 การพัฒนาโครงการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ตามแนวพระพุทธศาสนา ในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า มีการขับเคลื่อนกิจกรรม จำนวนทั้งสิ้น 13 กิจกรรม มีผู้เข้าร่วม กิจกรรมทั้งหมด จำนวน 1,471 รูป/คน ประกอบด้วย การขับเคลื่อนใน 3 กลุ่ม คือ

1) หมู่บ้านต้นแบบ (บ้านหนองกระดุกเนื้อ-ดอนยาว) พบว่า มีกิจกรรมการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้า และบุหรี่ยานวณทั้งสิ้น 6 กิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด จำนวน 1,128 รูป/คน ประกอบด้วย

1.1) การประชุมแกนนำและตัวแทนชุมชนเพื่อขับเคลื่อนโครงการฯ ของชุมชน เป็นการนัดประชุมเวทีชุมชนเพื่อระดมความคิดเห็นระดับแกนนำและตัวแทนชุมชนเพื่อขับเคลื่อนโครงการฯ ของชุมชนหนองกระดุกเนื้อ จำนวน 3 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 9 ในการขับเคลื่อนกิจกรรมการลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา (เหล้า บุหรี่) บนฐานเครือข่าย บ้าน วัด และราชการ ในการสร้างการตระหนักรู้ การมีส่วนร่วมและออกแบบกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับบริบท วิถีชุมชนและไม่ขัดต่อการดำรงชีวิต ภูมิปัญญา และวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน โดยมีเป้าหมาย 100% ในการเข้าร่วมโครงการ

1.2) กิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ และตั้งสัจจะอธิษฐานลดเหล้า บุหรี่ เกิดจากมติดูแลเห็นร่วมกันระหว่างการประชุมกำหนดให้ชุมชนบ้านดอนกระดุกเนื้อ-ดอนยาว หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 9 ร่วมกันจัดกิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมามกะและตั้งสัจจะอธิษฐานลดเหล้า บุหรี่ และงานบุญประเพณี งานศพ ปลอดเหล้า ปลอดการพนัน ปลอดอบายมุข เฉลิมพระเกียรติในหลวงรัชกาลที่ 10 โดยกำหนดให้มีการจัดกิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมตั้งสัจจะอธิษฐาน ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ กิจกรรมการหล่อเทียนจำนำพรรษา กิจกรรมถวายผ้าอาบน้ำฝน กิจกรรมเวียนเทียนวันอาสาฬหบูชา และการถือศีลปฏิบัติธรรม เจริญจิตภาวนา

1.3) กิจกรรมการสำรวจข้อมูลสถิติชุมชนบ้านดอนกระดุกเนื้อ-ดอนยาว และรณรงค์ให้เข้าร่วมโครงการฯ แบบเคาะประตูบ้าน โดยการอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างการรับรู้ และสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนโครงการฯ โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการลด ละ เลิกเหล้า บุหรี่ ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ (1) การลงสำรวจข้อมูลสถิติของชุมชนแบบเคาะประตูบ้าน ทุกหลัง (2) การรณรงค์ เชิญชวนร้านค้า ประชาชนและสถานศึกษาเข้าร่วมโครงการฯ (3) การค้นหาครอบครัวคุณธรรมปลอดเหล้า บุหรี่/ร้านค้าคุณธรรม ปลอดเหล้า บุหรี่ และ (4) การประชุมเพื่อสรุป วิเคราะห์ข้อมูลชุมชน ผลการดำเนินการ พบว่า ประชาชนในชุมชน จำนวน 1,099 คน 360 หลังคาเรือน เข้าร่วมโครงการ 100%

1.4) พิธีมอบป้ายครอบครัวคุณธรรมปลอดเหล้า บุหรี่ / ร้านค้าคุณธรรม ปลอดเหล้า บุหรี่ และมอบป้ายครอบครัว/ร้านค้าที่จะเข้าร่วมโครงการลด ละ เลิกเหล้า บุหรี่ ภายหลังจากการสำรวจสถิติชุมชนและวิเคราะห์ร่วมกันกับแกนนำชุมชน พบว่า มีผู้เข้าร่วมโครงการมีการเข้าร่วมกิจกรรม 100% ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ (1) พิธีมอบป้ายครอบครัวคุณธรรมปลอดเหล้า บุหรี่ / ร้านค้าคุณธรรม ปลอดเหล้า บุหรี่ และมอบป้ายครอบครัว และร้านค้าที่จะเข้าร่วมโครงการลด ละ เลิกเหล้า บุหรี่ โดยมี พระราชรัตนเวที รองเจ้าคณะจังหวัดนครสวรรค์, นายนิโรธ สุนทรเลขา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครสวรรค์ และนายประสาธ ตันประเสริฐ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครสวรรค์ ในฐานะประธานฝ่ายสงฆ์และคฤหัสถ์ โดยการมีส่วนร่วมของวัดหนองกระดุกเนื้อ โรงเรียนบ้านดอนกระดุกเนื้อ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 9 รวมถึงภาคีเครือข่าย บวร (2) กิจกรรมการเขียนใบโพธิ์เพื่อตั้งสัจจะอธิษฐานในการลด ละ เลิกและไม่ยุ่งเกี่ยวกับเหล้า บุหรี่ (3) การมอบกระปุกออมสินไม้ไผ่ เพื่อเป็นกระดุน และย้าเตือน

ให้ตระหนักในการลด ละ เลิกเหล้า บุหรี่ โดยได้จากการเริ่มต้นความคิดเห็นร่วมกันในชุมชน ร่วมกันผลิตต่อยอดจากสินค้าในชุมชนและนารายได้มอบให้แก่กองทุนการศึกษา วัดหนองกระดุกเนื้อ

1.5) กิจกรรมอบรมให้ความรู้ในการลดปัจจัยเสี่ยง (เหล้า บุหรี่) ในกลุ่มแกนนำชุมชน เป็นการฝึกอบรมให้ความรู้ในการลดปัจจัยเสี่ยง (เหล้า บุหรี่) และเทคนิคการปฏิเสธในกลุ่มแกนนำชุมชนเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 และกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 กิจกรรมให้ความรู้เรื่อง โทษ พิษ ภัยของบุหรี่และแอลกอฮอล์ ทั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ให้เพิ่มทักษะและความสามารถแกนนำชุมชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้ความร่วมมือกันขององค์กรในชุมชน มีความสามัคคี สามารถแก้ไขปัญหาตนเอง ชุมชนได้ รวมทั้งการยึดประโยชน์เพื่อส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

1.6) กิจกรรมอบรมให้ความรู้ในการลดปัจจัยเสี่ยง (เหล้า บุหรี่) ในกลุ่มประชาชน เป็นการฝึกอบรมให้ความรู้ในการลดปัจจัยเสี่ยง (เหล้า บุหรี่) และเทคนิคการปฏิเสธให้กับกลุ่มแกนนำชุมชน ทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 และกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 กิจกรรมให้ความรู้เรื่อง โทษ พิษ ภัยของบุหรี่และแอลกอฮอล์ ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เกิดแก่ครอบครัว เกิดการขยายผลให้แก่สมาชิกในครอบครัว เพื่อเป็นรั้วป้องกันและแก้ไขปัญหาในเบื้องต้น

ผลจากการขับเคลื่อนกิจกรรมการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ในชุมชน /หมู่บ้านต้นแบบ (บ้านหนองกระดุกเนื้อ-ดอนยาว) จากการสังเกต พบว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชน โดยเมื่อชุมชนได้รับความรู้แล้วส่วนใหญ่จะเกิดความตระหนักในโทษหรือพิษภัยของเหล้าและบุหรี่ และเกิดการชักชวนเพื่อนบ้าน ลูกหลานและคนในชุมชนให้ลด ละ และเลิกเหล้าและบุหรี่ รวมถึงการให้ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายพลังบวรในระดับพื้นที่ให้การสนับสนุนกิจกรรมที่จัดขึ้น ทั้งนี้ภายหลังการขับเคลื่อนกิจกรรมยังมีประชาชนจากชุมชนใกล้เคียงได้ให้ความสนใจขอเข้าร่วมกิจกรรมครอบครัวคุณธรรมปลอดเหล้า บุหรี่ และเข้าร่วมโครงการลด ละ เลิกเหล้า บุหรี่ เพิ่มขึ้นอีกจำนวน 40 ครอบครัว

2) โรงเรียนรักษาศีล 5 (โรงเรียนบึงบอระเพ็ดวิทยา) พบว่า มีกิจกรรมการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ จำนวนทั้งสิ้น 6 กิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด จำนวน 289 รูป/คน ประกอบด้วย

2.1) การประชุมแกนนำ ตัวแทนชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน และภาคีเครือข่าย โรงเรียนบึงบอระเพ็ดวิทยา นครสวรรค์ เพื่อระดมความคิดเห็นในการขับเคลื่อนโครงการเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา (เหล้า บุหรี่) ภายใต้เครือข่ายบ้าน วัด ราชการ ทั้งนี้ยังเป็นการร่วมออกแบบกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และไม่ขัดต่อสภาพวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน

2.2) กิจกรรมปฏิญาณตนและกล่าวสัจจะอธิษฐานเพื่อลด เหล้า บุหรี่ โรงเรียนต้นแบบ โดยมีมติเห็นร่วมกันของแกนนำนักเรียน บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่าย ในการขับเคลื่อนกิจกรรมเสริมสร้างลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา (เหล้า บุหรี่) เริ่มต้นเป็นกิจกรรมแรก ซึ่งผู้เข้าร่วมโครงการมีการเข้าร่วมกิจกรรม 100% ประกอบด้วย (1) กิจกรรมปฏิญาณตนและกล่าวสัจจะอธิษฐานเพื่อลดเหล้า บุหรี่ เพื่อเป็นการสร้างการตระหนักรู้ก่อนการฝึกอบรม และ (2) กิจกรรมการเขียนใบโพธิ์เพื่อตั้งสัจจะอธิษฐานในการลด ละ เลิกและไม่ยุ่งเกี่ยวกับเหล้า บุหรี่

2.3) การประชุมแกนนำโรงเรียนเพื่อออกแบบกิจกรรมอบรมให้ความรู้ในการลดปัจจัยเสี่ยง (เหล้า บุหรี่) และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนสำหรับนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดยคณะพระวิทยากร

2.4) การประชุมแกนนำโรงเรียนเพื่อออกแบบกิจกรรมอบรมให้ความรู้ในการลดปัจจัยเสี่ยง (เหล้า บุหรี่) และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนสำหรับนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดยวิทยากรด้านกฎหมาย

2.5) กิจกรรมอบรมให้ความรู้ในการลดปัจจัยเสี่ยง (เหล้า บุหรี่) และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนสำหรับนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็ก เกิดจากความเห็นร่วมกันระหว่างโรงเรียนต้นแบบและภาคีเครือข่าย ในการจัดกิจกรรมในการพัฒนาทางกาย และพัฒนาทางใจควบคู่ไปพร้อม ๆ กัน ประกอบด้วย (1) การพัฒนาและให้ความรู้ทางกาย โดยการอบรมด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหล้าและบุหรี่ กิจกรรมสันทนาการและเทคนิคการปฏิเสธ รวมถึงการให้พี่และน้องช่วยเหลือซึ่งกันแล้ว โดยมีครูเป็นพี่เลี้ยง และ (2) การพัฒนาทางใจ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งทางใจ เช่น กิจกรรมหัวใจแห่งความดี กิจกรรมจุดเทียนปณิธานใจ หนึ่งหยดแห่งน้ำตาสำนึกดี เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนได้ระบายความรู้สึกที่ไม่สามารถเล่าให้ใครฟังได้ ในลูกโป่ง และตั้งศรัทธาและทำลายลูกโป่งให้แตก ในวันที่สองจะเป็นการเข้าฐานกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมบรรยาย “สามัคคีด้วยธรรม สร้างหอไอเฟล” กิจกรรมบรรยาย “ยาเสพติด เยาวชนไทยต้องรู้ แต่ไม่ต้องลอง” ส่วนในช่วงบ่ายจะเป็นกิจกรรมพัฒนาฐานความรู้ ทั้งนี้เป้าหมายในโครงการจะเป็นการสร้างเสริมสุขภาพกาย และทางใจเป็นการเสริมภูมิคุ้มกันให้แก่เยาวชน เป็นการลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา (เหล้า บุหรี่) และยังเป็นการลดนักสูบหน้าใหม่โดยมีเพื่อน พี่ น้อง และครูเป็นเกราะป้องกันช่วยเหลือกัน รับฟังปัญหา และเฝ้าระวังปัญหาซึ่งกันและกัน

2.6) การประกวดสื่อรณรงค์การลดปัจจัยเสี่ยง (เหล้า บุหรี่) สำหรับนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็ก เป็นกิจกรรมที่ขยายผลจากการขับเคลื่อนโครงการเสริมสร้างลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา (เหล้า บุหรี่) ซึ่งมีคณิศรณรงค์เข้าร่วมจากระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-ปีที่ 5 จำนวนทั้งสิ้น 9 ชิ้นงาน และได้รับการสนับสนุนเงินรางวัลให้กับผู้เข้าประกวดทุกทีมจากคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

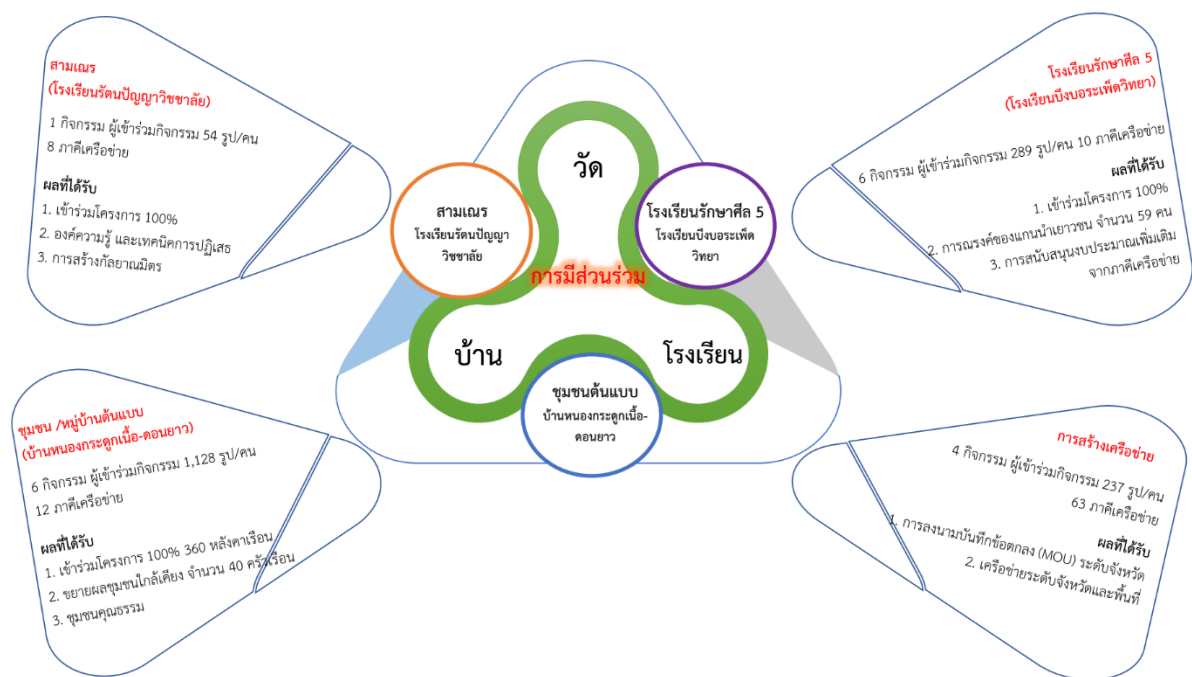
ผลจากการขับเคลื่อนกิจกรรมการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ในโรงเรียนรักษาศีล 5 ต้นแบบ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชน ประกอบด้วย (1) ชุมชน และผู้ประกอบการได้รับความรู้และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหล้า-บุหรี่ โทษ พิษภัยของเหล้าและบุหรี่ และการเฝ้าระวังเพื่อนบ้าน ลูกหลานและคนในชุมชนให้ลด ละ และเลิกเหล้าและบุหรี่ โดยการณรงค์ของแกนนำเยาวชน จำนวน 59 คน (2) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลพระนอน ให้การสนับสนุนกิจกรรมรณรงค์การส่งเสริมสุขภาพแก่โรงเรียน ในปีงบประมาณ 2565 และ (3) องค์การบริหารส่วนตำบลพระนอน ให้การสนับสนุนกิจกรรมรณรงค์การส่งเสริมสุขภาพแก่โรงเรียน ในปีงบประมาณ 2565

3) การป้องกันนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มสามเณร (โรงเรียนรัตนปัญญาวิทยาลัย วัดหนองกระดุกเหนือ) พบว่า กิจกรรมการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ จำนวนทั้งสิ้น 1 กิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดจำนวน 54 รูป/คน คือ กิจกรรมอบรมให้ความรู้ในการลดปัจจัยเสี่ยง (เหล้า บุหรี่) และเทคนิคการปฏิเสธใน

กลุ่มพระภิกษุ และสามเณร เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 และกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 กิจกรรมให้ความรู้เรื่อง โทษ พิษ ภัยของบุหรี่ยาสูบและแอลกอฮอล์ รวมถึงกิจกรรมสันตนาการ เช่น กิจกรรมหัวใจแห่งความดี การปฏิญาณตนเพื่อทำความดี กิจกรรมกลุ่มพร้อมนำ และการแสดงเทศนาธรรมของพระมหาสุภัก วิโรจน์ เจ้าอาวาสวัดหนองกระดุกเนื้อ ผลจากการขับเคลื่อนกิจกรรมการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ในโรงเรียนรักษาศีล 5 ต้นแบบ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชน ประกอบด้วย (1) สามเณร ได้รับองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับโทษ พิษภัยของเหล้า บุหรี่ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง การใช้ทักษะการปฏิเสธ (2) ชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน และ (3) การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสามเณรเพื่อคอยดูแล สอดส่องเพื่อนไม่ให้กระทำความผิด และยังเป็นທີ່ปรึกษาซึ่งกันและกัน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่องนี้ได้แสดงให้เห็นถึงวิธีการขั้นตอนในการเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ยาสูบตามแนวพระพุทธศาสนา และสะท้อนเห็นคุณค่าประโยชน์จากการขับเคลื่อนกิจกรรมฯ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพองค์ความรู้ใหม่ข้างต้น แสดงให้เห็นการขับเคลื่อนและกระบวนการใน 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เครือข่ายและการมีส่วนร่วมของพลัง บวร เป็นการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโครงการโดยใช้กลไกของหลัก “บวร” หรือ บ้าน วัด โรงเรียนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมกันในการแลกเปลี่ยนและยกระดับกลไกนโยบายการป้องกันผู้สูบบุหรี่/ผู้เสพยาใหม่ ประกอบด้วย 1) หมู่บ้าน/ชุมชนต้นแบบ คือ บ้านหนองกระดุกเนื้อ-ดอนยาว 2) โรงเรียนรักษาศีล 5 คือ โรงเรียนบึงบอระเพ็ดวิทยา 3) สามเณรในโรงเรียนรัตนปัญญาวิทยาลัย วัดหนองกระดุกเนื้อ และ 4) ภาคีเครือข่ายระดับจังหวัดและพื้นที่

ส่วนที่ 2 กิจกรรมการขับเคลื่อนฯ ใน 2 ประเด็น คือ 1) การเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ยึดตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเสริมและสร้างเครือข่ายระดับจังหวัดและพื้นที่ และ 2) การพัฒนากิจกรรมการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ยึดตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครสวรรค์ มีการขับเคลื่อนใน 3 กลุ่ม คือ การพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนต้นแบบ (บ้านหนองกระดุกเนื้อ-ดอนยาว), การดำเนินกิจกรรมโรงเรียนรักษาศีล 5 (โรงเรียนบึงบอระเพ็ดวิทยา) และการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มสามเณร (โรงเรียนรัตนปัญญาวิทยาลัย วัดหนองกระดุกเนื้อ) ประกอบด้วยกิจกรรม จำนวน 16 กิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรม 1,708 รูป/คน

ส่วนที่ 3 ผลที่ได้รับจากการขับเคลื่อนฯ ประกอบด้วย 1) ผู้เข้าร่วมโครงการใน 3 ส่วนกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 100 ของทุกพื้นที่ 2) องค์ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหล้า-บุหรี่ โทษ พิษภัยของเหล้าและบุหรี่ และเทคนิคการปฏิเสธ 3) กัลยาณมิตรในให้คำปรึกษา เฝ้าระวังเพื่อป้องกัน และช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา 4) ชุมชนคุณธรรมลด ละ เลิกเหล้าบุหรี่ 5) บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ในระดับจังหวัด 6) เครือข่ายระดับจังหวัดและพื้นที่ จำนวน 63 ภาควิชาเครือข่าย 7) แกนนำเยาวชน จำนวน 59 คน 8) การขยายผลกิจกรรมในชุมชนใกล้เคียงเพื่อเข้าโครงการลด ละ เลิกเหล้า บุหรี่ จำนวน 40 ครั้วเรือนในตำบลหนองนมวัว

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ยึดตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย การขับเคลื่อนกิจกรรม จำนวนทั้งสิ้น 4 กิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด จำนวน 237 รูป/คน ภาควิชาเครือข่ายที่เกิดขึ้น จำนวน 63 ภาควิชาเครือข่าย ผลที่ได้รับ คือ มีการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) เสริมและสร้างเครือข่ายระดับจังหวัดและระดับพื้นที่ อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เพราะเป็นการขับเคลื่อนกิจกรรมบนพื้นฐานความต้องการของชุมชนที่ร่วมกันออกแบบ และมุ่งเป้าหมายเดียวกันจึงทำให้ผู้เข้าร่วมในทุกกิจกรรม และประเด็นที่สำคัญคือ ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนาและผู้อำนวยการโรงเรียนให้ความสำคัญของกิจกรรม และร่วมในทุกกิจกรรมจึงเป็นตัวอย่างที่ดี ซึ่งการมีภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนที่มีวิสัยทัศน์ในการจัดการชุมชนรวมทั้งการประสานงานกับภาคราชการ แล้วมาร่วมมือกันระดมความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันโดยยึดถือประโยชน์ของชุมชนหรือส่วนรวมเป็นที่ตั้งจะสนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งแก่ชุมชน (Phrakhru Nivitsinlakhon, and Phumturan, 2020) ขณะที่การขับเคลื่อนจะต้องผสานเครือข่ายกันด้วยความรู้ การสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประชาสัมพันธ์ การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม และเกิดองค์ความรู้ที่เป็นรูปธรรม (Phra Srisombhot (Waranyu Sonchun), 2020)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การพัฒนากิจกรรมการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ยึดตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครสวรรค์ มีการขับเคลื่อนใน 3 ส่วน ประกอบด้วย

1) การพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนต้นแบบ ประกอบด้วยกิจกรรม 1.1) การประชุมแกนนำและตัวแทนชุมชนเพื่อขับเคลื่อนโครงการฯ ของชุมชนหนองกระดุกเนื้อ 1.2) การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ และตั้งสัจจะอธิษฐานลดเหล้า บุหรี่ของชุมชนหนองกระดุกเนื้อ 1.3) การสำรวจข้อมูลสถิติชุมชนบ้านดอนกระดุกเนื้อ-ดอน

ยาว และรณรงค์ให้เข้าร่วมโครงการฯ 1.4) พิธีมอบป้ายครอบครัวคุณธรรมปลอดเหล้า บุหรี่/ร้านค้าคุณธรรมปลอดเหล้า บุหรี่ และมอบป้ายครอบครัว/ร้านค้าที่จะเข้าร่วมโครงการลด ละ เลิกเหล้า บุหรี่ 1.5) การอบรมให้ความรู้ในการลดปัจจัยเสี่ยง (เหล้า บุหรี่) ในกลุ่มแกนนำชุมชน และ 1.6) การอบรมให้ความรู้ในการลดปัจจัยเสี่ยง (เหล้า บุหรี่) ในกลุ่มประชาชน ผลที่ได้รับ คือ การเข้าร่วมโครงการ จำนวน 360 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 100 มีการขยายผลโครงการไปยังชุมชนใกล้เคียง 40 หลังคาเรือน และการเป็นชุมชนคุณธรรมปลอดเหล้า บุหรี่ และลด ละ เลิกเหล้า บุหรี่ ทั้งนี้เพราะความสามัคคี มีน้ำหนึ่งใจเดียวกันของชุมชน กล้าคิด กล้าทำ กล้าปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเมื่อเกิดข้อจำกัดต่าง ๆ ขึ้น มีการวางแผนเป้าหมายร่วมกัน ผ่านการร่วมกันวางแผน และกำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น และที่สำคัญยังก่อให้เกิดบรรยากาศและวัฒนธรรมการทำงานแบบเกื้อกูล ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน และสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นในชุมชน การเชื่อมโยงกลุ่มคนที่สมัครใจที่จะมาร่วมกันรักษาสันติภาพใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิเชื่อถืออาหารซึ่งกันและกันโดยมีหลักการคือความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจมีการรับรู้และมุมมองที่เหมือนกันการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่ายมีการเสริมสร้างซึ่งกันและกันและการเกื้อหนุนพึ่งพากันเป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของชุมชนในสังคมไทย (Phramaha Boonlert Chuaythane, 2017) สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนา คือ การสร้างความเข้าใจแนวคิดและคุณค่าการพัฒนา การสร้างความเข้าใจสภาพชุมชน การร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน และการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาชุมชนบ้านต้นแบบ ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การคิด การวางแผน การปฏิบัติ การประเมินผลและรับผลประโยชน์การรับผลประโยชน์เป็นไปตามกำลังความสามารถของแต่ละคน (Maharutsakul, 2021) โดยมีปัจจัยสำคัญ คือ ผู้นำของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน เป้าหมายของชุมชนและการบริหารจัดการชุมชน (Phra Phichai Piyasilo (Inthasao), 2017)

2) การดำเนินกิจกรรมโรงเรียนรักษาศีล 5 ประกอบด้วยกิจกรรม (1) การประชุมแกนนำ ตัวแทนชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน และภาคีเครือข่าย โรงเรียนบึงบอระเพ็ดวิทยา (2) การปฎิญาณตนและกล่าวสัจจะอธิษฐานเพื่อลด เหล้า บุหรี่ โรงเรียนต้นแบบ (3) การประชุมแกนนำโรงเรียนเพื่อออกแบบกิจกรรมอบรมให้ความรู้ในการลดปัจจัยเสี่ยง (เหล้า บุหรี่) และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนสำหรับนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดยคณะพระวิทยากร (4) การประชุมแกนนำโรงเรียนเพื่อออกแบบกิจกรรมอบรมให้ความรู้ในการลดปัจจัยเสี่ยง (เหล้า บุหรี่) และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนสำหรับนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดยวิทยากรด้านกฎหมาย (5) การอบรมให้ความรู้ในการลดปัจจัยเสี่ยง (เหล้า บุหรี่) และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนสำหรับนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็ก และ (6) การประกวดสื่อรณรงค์การลดปัจจัยเสี่ยง (เหล้า บุหรี่) สำหรับนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ผลที่ได้รับ คือ การเข้าร่วมโครงการ คิดเป็นร้อยละ 100, มีแกนนำเยาวชนเพื่อรณรงค์การลดปัจจัยเสี่ยง (เหล้า บุหรี่) จำนวน 59 คน, การสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจากภาคีเครือข่าย ในปีงบประมาณ 2565 ทั้งนี้เพราะโรงเรียนบึงบอระเพ็ดวิทยายเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็กส่งผลให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ รวมทั้งภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา การประพุดตินเป็นตัวอย่างที่ดี และบุคลากรทางการศึกษามีการสื่อสาร การทำความเข้าใจกับนักเรียนได้ในระดับดีจึงส่งผลให้เกิดความพร้อมเพรียงในการ

จัดกิจกรรม โดยคนที่ผู้บริหารและครูควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในวิถีชีวิตจริงในลักษณะ สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เป็นกัลยาณมิตรในการพัฒนาและต้องเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและไม่สิ้นสุด ด้วยความร่วมมือของทั้งสถานศึกษา บ้าน วัดและสถาบันต่าง ๆ ในชุมชนด้วยศรัทธาและฉันทะที่จะพัฒนาทั้งนักเรียนและสังคม ตามวิถีแห่งพุทธธรรมเพื่อเป้าหมายร่วมกัน (Phramaha Sunan Sunando (Ruchiwet), 2015)

3) การป้องกันนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มสามเณร ประกอบด้วยกิจกรรม 1 กิจกรรม คือ กิจกรรมอบรมให้ความรู้ในการลดปัจจัยเสี่ยง (เหล้า บุหรี่) และเทคนิคการปฏิเสธในกลุ่มพระภิกษุ และสามเณร ผลที่ได้รับ คือ การเข้าร่วมโครงการ คิดเป็นร้อยละ 100, มียอดความรู้ และเทคนิคการปฏิเสธ และการสร้างกัลยาณมิตร ทั้งนี้เพราะโรงเรียนรัตนปัญญาวิทยาลัย วัดหนองกระดุกเนื้อเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญที่จัดตั้งใหม่ในปี พ.ศ. 2562 และมีจำนวนนักเรียนมีปริมาณไม่มาก ดังนั้นการจัดกิจกรรมจึงได้รับความสนใจและให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ ส่งผลให้บรรยากาศในการอบรมมีความเป็นกันเอง การสร้างบรรยากาศภายในสถานศึกษาให้เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมให้คล้อยตามกัน การสร้างบรรยากาศแบบกัลยาณมิตร มีปฏิสัมพันธ์ความเป็นกันเองทั้งครูและนักเรียน การทักทายด้วยความแจ่มใส การมอบรอยยิ้มแก่กันในห้องเรียน ปฏิสัมพันธ์ของตัวบุคคลเป็นตัวกำหนดและกระตุ้นให้ทำตาม เน้นการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างมีความสุขและพึงพอใจ ลดการกระทบกระทั่ง เหล่านี้มีส่วนเสริมสร้างกระตุ้นให้เข้าถึงการรักษาศีล 5 (Sanguansup, 2016)

สรุป

การเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครสวรรค์โดยการบูรณาการองค์ความรู้และหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามาเยียวยาหรือให้สติกับกลุ่มของเด็กและเยาวชน รวมถึงพ่อแม่ผู้ปกครองและประชาชนในหมู่บ้านชุมชนรอบวัดรอบโรงเรียน ให้ลด ละ เลิกเหล้าและบุหรี่ และร่วมเป็นภาคีเครือข่ายและภาคประชาสังคมให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน โดยการพัฒนากิจกรรมใน 2 ประเด็น คือ 1) การเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครสวรรค์ โดยการประสานเครือข่ายเก่า และสร้างเสริมเครือข่ายใหม่ในการขับเคลื่อนกิจกรรมใช้หลัก บวร ส่งผลให้เกิดการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ในระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ จำนวน 63 ภาคีเครือข่าย และ 2) การพัฒนาโครงการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครสวรรค์ มีการขับเคลื่อนกิจกรรมใน 3 ส่วน คือ การพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนต้นแบบ, การดำเนินกิจกรรมโรงเรียนรักษาศีล 5 และการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มสามเณร ผู้เข้าร่วมโครงการใน 3 ส่วนกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 100 ของทุกพื้นที่ มียอดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหล้า-บุหรี่ โทษ พิษภัยของเหล้าและบุหรี่ และเทคนิคการปฏิเสธ มีกัลยาณมิตรในให้คำปรึกษาเฝ้าระวังเพื่อป้องกัน และช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา เกิดชุมชนคุณธรรมลด ละ เลิกเหล้าบุหรี่ มีแกนนำเยาวชนจำนวน 59 คน และการขยายผลกิจกรรมในชุมชนใกล้เคียงเพื่อเข้าโครงการลด ละ เลิกเหล้า บุหรี่ จำนวน 40 ครั้วเรือนในตำบลหนองนมวัว

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การขับเคลื่อนกิจกรรม จำนวนทั้งสิ้น 18 กิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด จำนวน 1,708 รูป/คน ภาศิเครือข่ายที่เกิดขึ้น รวมทั้งสิ้น 63 ภาศิเครือข่าย ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้

1) จังหวัดนครสวรรค์หรือภาศิภาคส่วนราชการในทุกพื้นที่ ควรมีการสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนกิจกรรมการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรืให้ครอบคลุมทุกตำบลและหมู่บ้าน ทั้งนี้เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างสุขภาพกาย สุขภาพจิต และลดการสูญเสียในเชิงงบประมาณเพื่อการซ่อมสร้างหรือบำบัดรักษา

2) คณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ควรส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องของการสร้างความเข้มแข็งด้านจิตใจ การมีสติ สัมปชัญญะ และการน้อมนำเอาหลักของศีลและหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาไปสอดแทรกเพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนสติในการแสดงพระธรรมเทศนาในทุกวันพระหรือวันสำคัญในทางพระพุทธศาสนา หรือในทุกโอกาสที่สามารถกระทำได้ให้เกิดขึ้นในทุก ๆ วัด และในทุก ๆ ชุมชน

3) ประชาชนและชุมชน ควรที่จะมีความร่วมแรงร่วมใจในการเฝ้าระวังและร่วมสอดส่องดูแลผู้คนในชุมชนที่ยังคงเกี่ยวข้องกับเรื่องเหล้าและบุหรื พร้อมทั้งร่วมกันให้กำลังใจและร่วมสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเหล่านั้นได้ลด ละ และเลิกดื่มหรือสูบไปในที่สุด

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การพัฒนากิจกรรมการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรืตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครสวรรค์ มีการขับเคลื่อนกิจกรรมใน 3 ส่วน คือ การพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนต้นแบบ, การดำเนินกิจกรรมโรงเรียนรักษาศีล 5 และการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มสามเณร ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้

1) ชุมชนควรมีการขับเคลื่อนกิจกรรมทั้งในเชิงสัญลักษณ์และการขับเคลื่อนพัฒนาในทุกมิติ เป็นต้นว่างานบุญงานศรั้าปลอดเหล้าบุหรื 100 % และในทุก ๆ พื้นที่ของชุมชน โดยเฉพาะในจุดหรือพื้นที่สาธารณะของชุมชนที่ทุกคนมาใช้ประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อหวังผลและขยายผลลงลึกไปยังระดับครอบครัวหรือบุคคล เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้เกิดความรู้สึกถึงมติของคนส่วนใหญ่ที่ให้ความสนใจหรือให้ความสำคัญกับการลด ละ เลิก เหล้าบุหรื

2) โรงเรียนจะต้องมีการขับเคลื่อนกิจกรรมการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรือย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในส่วนของผู้บริหาร ครู อาจารย์ หรือบุคลากรทางการศึกษา จะต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กและเยาวชน และนักเรียนในสังกัด พร้อมกันนั้นก็ต้องสานต่อเครือข่ายพี่ช่วยน้องหรือพี่ดูแลน้อง และขยายผลไปสู่ระดับครอบครัวหรือพ่อแม่พี่น้องหรือผู้ปกครอง และชุมชนตามลำดับต่อไป

3) วัดหรือสำนักเรียนควรมีการขับเคลื่อนพัฒนาให้ทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในวัดให้ปลอดเหล้าและบุหรื 100% ขณะเดียวกันก็ควรจะมีมาตรการหรือการสร้างแรงจูงใจให้กับคณะพระภิกษุและสามเณรปลอดจาก

บุหรี 100% เช่นกัน ทั้งนี้เพราะบุคลากรของวัดเหล่านั้นถือเป็นต้นแบบในการประพฤติ ปฏิบัติชอบ กอรปไปด้วยจริยวัตรอันน่ากราบไหว้บูชาและเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยในการลดละเลิกพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องอบายมุขในเรื่องอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องของการลดปัจจัยเสี่ยงในมิติทางสุขภาพในด้านอื่น ๆ เช่น พฤติกรรมการกิน การรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ การรับประทานอาหารที่ปลอดจากสารเคมีปนเปื้อน เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องของสุขภาพ โดยเฉพาะการส่งเสริม สนับสนุนให้มีลานกีฬาในระดับชุมชน เพื่อเป็นพื้นที่สาธารณะในการออกกำลังกายเพื่อให้ทุกคน ทุกครอบครัวมีสุขภาพที่สมบูรณ์และแข็งแรง

References

- Kantatian, W., Phramaha Surasak Puccantaseno, & Maechee Kritsana Raksachom. (2019). Project of Buddhist Integration on Development of Knowledge and Health Supporting Process to Reduce Risk Factors. *Journal of Graduate Study Review*, 15(2), 56-67.
- Maharutsakul, P. (2021). The Development Format Underlying Community Sufficiency Economy Model “Happiness Community” in Nakhonsawan Province. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 6(4), 307-323.
- Ministry of Public Health. (2021). *Use of Public Health Services*. Retrieved September 9, 2020, from https://hdcservice.moph.go.th/hdc/main/index_pk.php
- Phra Phichai Piyasilo (Inthasao). (2017). Community Development Based on Buddhist Community. *Journal of MCU Social Science Review*, 6(2), 489-504.
- Phrakhrunivitsinlakhan, & Phumturian, S. (2020). The Role of Sangha to Community Strength through Ba Worn Network in Khao Thong Sub-district, Phayuha Khiri District, Nakhonsawan Province. *The Journal of Research and Academics*, 3(1), 29-43.
- Phramaha Boonlert Chuaythanee. (2017). The Communities Preserving 5 Precepts: Model and Promote Processes of Unites Cultural in Thai Society. *Journal of MCU Social Science Review*, 6(2), 435-448.
- Phramaha Sunan Sunando (Ruchiwet). (2015). *Buddhist Integrated Approach to the Management of Buddhist Schools*. (Research Report). National Research Council of Thailand: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrasrisombhot (Waranyu Sonchun). (2020). Nakhonsawan River Watershed: Making Network and Cultural Heritage Management Based on Buddhism. *The Journal of Research and Academics*, 4(1), 37-46.

Sanguansup, N. (2016). Reinforcement Process of the Five Precepts of High School Students Buddhist Based Schools. *Mahajula Academic Journal*, 5(1), 218-231.